

RÊVERIEËN VAN MARCEL PROUST EN COLETTE

In literaire kringen in Parijs deed aan het begin van de twintigste eeuw een anekdote de ronde over de ontmoeting van Marcel Proust en Colette, toen beiden begin twintig waren. In een salon richtte Proust enkele hooggravende zinnen tot Colette, in de trant van: ‘Ach, uw dagdroom is die van het kind Narcissus; het is zijn ziel, vervuld van zinnelijkheid en verbittering...’ waarop Colette hem onderbrak: ‘Monsieur, u raaskalt. Mijn ziel is slechts vervuld van bruine bonen en spekjes.’

De dialoog tussen de twee prille schrijvers die zouden uitgroeien tot twee van de grootste Franse stilisten is misschien typerend voor het verschil in temperament tussen intuïtieve, aardse Colette en de meer analytische en reflectieve Proust. Toch vertoont het werk van beide auteurs – die het later uitstekend met elkaar konden vinden en elkaars werk wederzijds bewonderden – ook een opmerkelijke verwantschap. Deze komt naar voren zowel in de thematiek (de terugkeer naar de jeugd en analyses van (homoseksuele) relaties), als in hun scherpe observatievermogen en de afwisseling van beeldende beschrijvingen met abstracte ideeën.

In de hier gepubliceerde teksten, voor het eerst in het Nederlands vertaald, kan iets van deze verwantschap, maar ook van de verschillen, zichtbaar worden. Het zijn *rêveries* (‘dromerijen’), een typisch Franse tekstsoort. Het zijn dromerige tekstjes tussen prozagedicht en verhaal in; vertellender dan een gedicht maar ‘stilstaander’ dan een verhaal.

De tekstjes van Proust zijn afkomstig uit *Les plaisirs et les jours* (1896), zijn debuut, dat verscheen in de tijd dat hij aan het onvoltooid gebleven *Jean Santeuil* begon, dat een vingeroefening voor zijn hoofdwerk *A la recherche du temps perdu* was. In *Les plaisirs et les jours* staan uiteenlopende teksten, waaronder korte verhalen, novellen en een aantal gedichten op componisten en schilders (onder wie Paulus Potter en Albert Cuyp –

Proust was een groot liefhebber van de Nederlandse meesters, met name Vermeer en Rembrandt).

Proust deed *Les plaisirs et les jours* lange tijd af als een onrijp jeugdwerk, maar later werd het werk hem juist heel dierbaar. De vier tekstjes die hier zijn afgedrukt zijn gekozen uit de afdeling 'Regrets, rêveries couleur du temps'. Allevier beschrijven ze in zeker zin grensgebieden: binnen en buiten worden vermengd in 'Innerlijke maneschijn', en in de andere teksten lopen verschillende landschappen door elkaar, zoals bos en kustlandschap, land en zee.

Ook *Les vrilles de la vigne* (1908) van Colette, waar 'Nieuwjaarsdromerij' uit afkomstig is, is een mengelmoesje van verschillende soorten teksten en is eveneens een vrij vroeg werk van Colette, die in 1900 debuteerde. Het bevat naast prozagedichten en het vermakelijke 'Dialogue de bêtes' voornamelijk verhalen waarin Colette teruggaat naar haar jeugd in Saint-Sauveur. De herinneringen aan de paradijselijke omgeving in Saint-Sauveur, en met name de plaats die haar moeder daarin innam, waren een grote inspiratiebron voor Colette en hebben ook in haar latere oeuvre enkele van haar mooiste werken opgeleverd.

Zowel Colette als Proust worden vaak vereenzelvigd met een mondaine levensstijl; ze brachten hun schrijvende leven grotendeels door in Parijs, waar ze zich veelvuldig in literaire kringen bewogen. In de hier gepubliceerde *rêveries* staat juist hun band met de natuur centraal; vooral Colette was een groot dieren- en plantenliefhebster. Beiden bezingen hier het 'eerlijke' oude Franse platteland, waar ze hun jeugd (in het geval van Proust deels) hebben doorgebracht. De aanleiding is in alle gevallen een 'kleine' belevenis, die een overpeinzing ontketent. Ze verwoorden deze op hun eigen manier, maar in beide gevallen op een uiterst verfijnde wijze, in uitgesponnen, gelaagde zinnen en met een zeldzame zintuiglijke sensitiviteit.